

розвитку у студентів магістратури – майбутніх викладачів французької мови – внутрішньої потреби до самонавчання і саморозвитку та відповідних умінь, що узгоджується з новими концепціями вищої професійної освіти, які базуються на постулаті «освіта через усе життя». На думку дослідників (В. Ю. Биков, В. О. Брилева, Т. І. Коваль, О. П. Крюкова, Л. І. Морська, В. І. Солдаткін та ін.), з якою ми цілком погоджуємося, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес сприяє підвищенню ефективності вирішення цього завдання.

Отже, викладене вище дає підстави стверджувати, що існує об'єктивна потреба у теоретичному вивченні проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів французької мови вищих навчальних закладів, створенні відповідної моделі комплексного і всебічного формування та розвитку названої компетентності з використанням інформаційно-комунікаційного навчального середовища в позааудиторній роботі студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безукладников К. Э. Формирование лингводидактических компетенций будущего учителя иностранного языка: концепция и методика: автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра пед. наук: 13.00.02 „Теория и методика обучения и воспитания(иностранные языки, уровень высшего профессионального образования)“ / К. Э. Безукладников. – Нижний Новгород, 2009. – 42 с.
2. Бігич О. Б. Теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: автореф. Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / О. Б. Бігич; Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2005. – 36 с.
3. Воронина М. П. Методическая подготовка учителя к работе над развитием диалогической речи младших школьников на уроках внеклассного чтения : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Марина Петровна Воронина. – Санкт-Петербург, 2000. – 129 с.
4. Гончарук О. В. Формирование методической компетенции студентов факультетов иностранных языков педагогических вузов на семинарских занятиях по методике преподавания иностранных языков с использованием видеозаписи-ситуационной модели: На материале французского языка: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ольга Владимировна Гончарук. – М., 2003. – 168 с.
5. Дьяченко М. В. Формирование методической компетенции студентов педагогических вузов для создания и проведения интегрированного курса "иностранный язык + экология": На материале английского языка: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Марина Владимировна Дьяченко. – М., 2004. – 228 с.
6. Йай М. В. Способы оценки билингвальной методической компетенции у студентов языковых вузов (Магистратура): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Мария Йай Владимировна. – М., 2003. – 205 с.
7. Красикова Е. Н. Кейс-метод в структуре и содержании методической компетенции лингвиста-преподавателя: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Екатерина Красикова Николаевна. – Ставрополь, 2009. – 172 с.
8. Майєр Н. В. Проблема використання Інтернет-ресурсів навчального призначення для формування франкомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх викладачів французької мови / Н. В. Майєр // Іноземні мови. – № 1. – 2013. – С. 24 – 27.
9. Махмурян К. С. Теоретико-методические основы ускоренной подготовки учителя иностранного языка в условиях дополнительного образования: автореф. дис. на соискание уч. степени доктора пед. наук: 13.00.02: «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / К. С. Махмурян. – М., 2009. – 50 с.
10. Павлюкевич Л. В. Формирование лингвометодической самостоятельности будущего учителя иностранного языка: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: 13.00.02: «Теория и методика обучения и воспитания (иностранный язык, уровень высшего профессионального образования)» / Л. В. Павлюкевич. – Нижний Новгород, 2012. – 25 с.
11. Соловова Е. Н. Интегративно-рефлексивный подход к формированию методической компетенции преподавателя иностранного языка в системе непрерывного профессионального образования: автореф. дис. на соискание уч. степени доктора пед. наук: 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Е. Н. Соловова. – М., 2004. – 33 с.

УДК 811.111:371.3

Шимко Г. О.
викладач Київського національного
лінгвістичного університету

ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЧИТАННІ НА ПОЧАТКОВОМУ СТУПЕНІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена проблемам підготовки майбутніх учителів іноземних мов. У ній розглядаються основні вимоги до формування англомовної компетенції в читанні, виокремлюється предметний зміст навчання та вимоги щодо відбору навчальних матеріалів для читання другою іноземною мовою.

Ключові слова: англійська мова, друга іноземна мова, компетенція в читанні, техніка читання, ознайомлювальне читання, вивчаюче читання, переглядове читання.

Шимко А. А. Требования к формированию у будущих учителей компетенции в чтении на начальной ступени изучения второго иностранного языка. Статья посвящена проблемам подготовки будущих учителей иностранных языков. В ней рассматриваются основные требования к формированию

англомовної компетенції в читанні, виділяється предметний аспект содержания обучения и требования к отбору учебных материалов для чтения на втором иностранном языке.

Ключевые слова: английский язык, второй иностранный язык, компетенция в чтении, техника чтения, ознакомительное чтение, изучающее чтение, просмотровое чтение.

Shimko H. O. The Requirements to English Reading Competence Development in the Future Teachers' Second Language Trainees. This article deals with the problems of the future teacher trainees. The basic requirements to English reading competence development and the selection of educational materials for reading in Second foreign language are examined.

Key words: English, Second Foreign Language, reading skills, reading competence, technique of reading, intensive reading, reading for gist, scanning reading.

Процеси європейської інтеграції в Україні охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності людини. Здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог потребує перегляду політики підготовки кваліфікованих кадрів у різних галузях суспільного життя, зокрема майбутніх учителів двох іноземних мов.

Специфіка навчання майбутніх учителів другої іноземної мови у світлі оновлення основних цілей, принципів і змісту навчання вимагає перегляду методики відповідного процесу.

Вивчення методичної літератури свідчить, що проблема навчання другої іноземної мови (ІМ2) розглядалась багатьма науковцями: загальні проблеми навчання ІМ2 – М. В. Баришніковим, І. Л. Бім, навчання ІМ2 як фаху в мовних вишах – Б. А. Лапідусом, О. В. Пінською, Л. К. Орловською. Однак здійснені методичні дослідження не вичерпують усіх питань, пов'язаних із навчанням майбутніх учителів англійської мови як ІМ2, зокрема навчання читання.

Особливість курсу ІМ2 полягає в тому, що кількість навчальних годин у порівнянні з першою значно менша, але необхідно сформувати у студентів такі навички й уміння, які виконують роль базису для подальшого самовдосконалення майбутнього вчителя як знавця мови і учасника іншомовної комунікації, а також як фахівця з викладання вивченої мови. При цьому, як зазначає М. В. Баришніков, провідною в навчанні ІМ2 є когнітивно-комунікативна мета, реалізація якої проходить на основі такого комунікативного виду діяльності, як читання [1, с. 31].

Метою нашої статті є висвітлення сучасних вимог до формування у майбутніх учителів англійської мовної компетенції у читанні на початковому ступені навчання другої іноземної мови.

Поставлена мета вимагає вирішення таких завдань:

1. Уточнити вимоги оновлених програм до формування у майбутніх учителів англійської мовної компетенції у читанні;
2. Визначити вимоги до текстів, які доцільно включити до змісту навчання читання на початковому ступені навчання англійської мови як ІМ2.

Для забезпечення ефективності формування англійської мовної компетенції в читанні у майбутніх учителів двох іноземних мов необхідно, передусім, конкретизувати зміст навчання. Першим кроком у визначенні змісту досліджуваної компетенції є формулювання цілей навчання на початковому ступені вивчення англійської мови як ІМ2.

Програмою з англійської мови для університетів визначено, що навчання здійснюється за принципами релевантності, активності, розвитку особистості, професійного вдосконалення та інтегративності, які реалізуються у взаємозв'язку з такими цілями: практичною, когнітивною, емоційно-розвивальною, освітньою, професійною та виховною [9, с. 3]. Перераховані вище цілі визначаються так:

- практична мета – формувати у студентів комунікативну, лінгвістичну і соціокультурну компетенції;
- емоційно-розвивальна – формувати у студентів позитивне ставлення до оволодіння як мовою, так і культурою англійськомовного світу;
- освітня – розвивати у студентів здатність до самооцінки і самовдосконалення, що допоможе їм успішно завершити курс вищої освіти і стане передумовою їх наступного професійного росту.

Таке формулювання цілей вимагає уточнення з урахуванням, по-перше, ступеня навчання, по-друге, специфіки опанування майбутніми вчителями компетенцією в читанні другою іноземною мовою. Тому ми проаналізували Робочу програму [6] і дійшли висновку, що формування англійської мовної компетенції, зокрема компетенції в читанні як однієї з її складових, вимагає від майбутніх учителів оволодіння англійською мовою на рівні B2 за шкалою, запропонованою Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

Це означає, що в кінці другого року вивчення англійської мови як ІМ2 студенти досягають "рівня незалежного користувача". Згідно із дескрипторами, запропонованими Радою Європи, рівень B2 читання іноземною мовою характеризується тим, що студент здатен розуміти нескладні тексти розмовною мовою, які стосуються повсякденного життя або роботи, а також розуміти опис подій, вираження почуттів і побажань в особистих листах, а також може читати статті та доповіді або звіти на сучасні теми, в яких автори чітко окреслюють, підтримують, приймають певну точку зору [8]. Щодо читання сучасної англійської літератури, то воно обмежується прозою.

У Робочій програмі зазначено [6], що студенти на початковому ступені навчання англійської мови як ІМ2 оволодівають такими вміннями:

- виділяти головну думку тексту;
- усвідомлювати взаємозв'язок подій і фактів;
- робити висновки з прочитаного;
- використовувати прочитаний матеріал у мовленнєвій діяльності;
- критично оцінювати інформацію, отриману в процесі читання;
- проглядати серію текстів з метою пошуку потрібної інформації тощо.

Таким чином, передбачається, що протягом перших двох років вивчення англійської мови як ІМ2 майбутні вчителі оволодівають уміннями переглядового, ознайомлювального та вивчаючого читання, що й виступає практичною метою формування компетенції в читанні.

Існує низка факторів, які ускладнюють формування компетенцій другою іноземною мовою. По-перше, згідно з навчальними планами, кількість годин, що відводиться на вивчення ІМ2, в порівнянні з першою, є меншою. А це означає, що процес навчання англійської як ІМ2 вимагає інтенсифікації. Слідом за М. В. Баришніковим, інтенсифікацію навчання ІМ2 ми розуміємо не як засвоєння максимуму навчального матеріалу в короткі строки, а як раціональне й ефективне використання часу [1, с. 26]. Тобто взаємопов'язане навчання усім видам мовленнєвої діяльності англійською мовою, урізноманітнення навчальних завдань, під час вирішення яких студент сам обирає стратегію їх виконання.

Щодо формування компетенції в читанні, то таке трактування організації процесу навчання означає розподіл видів та етапів читання на аудиторну та самостійну позааудиторну роботу студентів, а також зв'язок читання із говорінням і письмом. Тобто продуктом читання виступає розуміння запропонованого навчального тексту, а результатом роботи над ним є не тільки зміна стану чи поведінки студента, а його готовність використати отриману інформацію, мовний і мовленнєвий матеріал у продуктивних видах іншомовної діяльності, а саме: створення свого власного тексту в усній чи письмовій формі.

Ми підтримуємо М. В. Баришнікова в тому, що головним генератором реального спілкування на занятті з ІМ2 може виступати не штучно створена ситуація спілкування, а обговорення проблеми, яка визначається прочитаним текстом. Таким чином, уміння говоріння ґрунтуються на уміннях читання і підпорядковуються тематиці змісту прочитаних і адекватно зрозумілих текстів [1, с. 121]. Навчання говоріння та письма на основі прочитаного тексту може відбуватися двома шляхами:

1. на основі читання тексту-зразка з подальшим його опрацюванням, варіюванням і переходом до власного тексту;
2. на основі читання аутентичного тексту і його опрацювання шляхом від фрази до понадфразової єдності (монологу чи діалогу).

У процесі навчання усного мовлення на базі прочитаних аутентичних текстів студенти мають змогу ознайомитись з мовленнєвими зразками, кліше, які є прикладами для побудови власних висловлювань, що допомагають їм висловити своє ставлення до того чи іншого факту, події, дати їм оцінку. М. В. Баришніков зауважує, що оціночні судження мають бути засвоєні перед постановкою особистісно орієнтованих запитань [1, с. 123]. Серія подібних запитань до прочитаного тексту може слугувати планом майбутнього діалогу чи монологу і спрямовувати студента на той мовний і мовленнєвий матеріал, який необхідно вивчати напам'ять, а саме: новий мовний матеріал (мовленнєві кліше, зразки, звороти) відпрацьовується на рівні фрази, одного речення, що дає змогу студентіві засвоїти його в активному режимі і передбачає подальше використання вивчених зразків у власному діалогічному чи монологічному мовленні.

Прочитаний текст може розглядатись і як зразок для написання студентами власного письмового повідомлення. Згідно із Робочою програмою це може бути розповідь, опис місця, предмета, події, есе чи твору за схемою, темою або проблемами прочитаного.

З огляду на викладене вище, виникає необхідність функціональної диференціації мовного матеріалу, на чому наголошують багато методистів. Так, Б. А. Лапідус зазначає, що для навчання ІМ2 ефективним є поділ, передусім, мовного матеріалу на пасивний і активний мінімуми щодо кожного з чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, письма та говоріння [3, с. 45]. На нашу думку, в процесі формування компетенції в читанні функціональна диференціація диктує, по-перше, відбір текстів для кожного із видів читання; по-друге, врахування ступеню навчання та програмних вимог щодо мовного матеріалу, презентованого в такому тексті.

Другим фактором, який впливає на формування компетенції в читанні другою іноземною мовою, є мультилінгвізм, тобто контактування декількох мов у свідомості студента. Оскільки ми розглядаємо індивідуальний тип мультилінгвізму, то для кожного окремого студента він має свій компонентний склад. Більшість українських студентів до початку вивчення іноземних мов можна вважати природними білінгвами, бо вони досить вільно користуються в повсякденному житті як українською, так і російською мовами. Перша іноземна та друга, англійська, мови, які вивчаються студентами в штучних умовах, змінюють автономне співіснування української та російської і створюють ієрархічну залежність мов у мисленні й мовленні майбутніх учителів. Засвоєння ІМ1 та ІМ2 проходить на основі рідної, оскільки мислення та породження мовлення реалізуються переважно первинною мовною системою. Компетенції першою іноземною формуються на базі рідної мови, а компетенції ІМ2 починають формуватись у більш сприятливих умовах. Тобто, як зазначає Б. А. Лапідус, вивчення ІМ2 з позиції психічних функцій пам'яті та мислення проходить у сприятливих умовах, бо студенти володіють розвиненим мисленням, адже вже мають досвід з вивчення мов [3, с. 36 – 37].

Отже, фактор мультилінгвізму як один із найвпливовіших у процесі формування компетенції ІМ2 виступає джерелом позитивних тенденцій у навчанні читання, а саме, можливості для позитивного переносу на рівні навчальних умінь. Проте оволодіння ІМ2, в нашому випадку англійською на базі західноєвропейської мови, в умовах контактування рідної та двох іноземних, як зазначає І. Л. Бім, породжує й інтерференцію [2, с. 7], яка простежується, по-перше, на соціокультурному рівні, по-друге, на рівні мови.

Таким чином, при навчанні читання ІМ 2 та виокремленні його змісту необхідним є врахування вищезазначених факторів, а саме: ситуації індивідуального штучного субординативного мультилінгвізму, опори на досвід студентів, їх інтереси та можливості, функціональній диференціації мовленнєвого матеріалу та інтенсифікації навчального процесу.

Незаперечним є той факт, що відбір текстів, які доцільно включити до змісту навчання майбутніх учителів, обумовлений комунікативними цілями та видом читання.

З урахуванням комунікативно-функціонального підходу до відбору навчального матеріалу (В. Л. Скалкін, Ю. І. Пассов) для проведення відбору текстів для читання англійською як ІМ2 на початковому ступені навчання пропонуємо уточнити: одиниці відбору, принципи та критерії відбору такого навчального матеріалу.

Одиницею відбору для навчання читання виступає навчальний текст, під яким розуміють текст, а саме, будь-яке усне чи письмове висловлювання, що припустимо використовувати у навчальному процесі. Ми розглядаємо навчальний текст як засіб навчання, що входить у якості компонента до набору текстів, які слугують єдиній меті, та відповідає низці вимог, що забезпечують його навчальну ефективність. Таке розуміння цього поняття визначає не лише навчальну функцію тексту, а й передбачає наявність відповідних вимог до нього.

У нашому випадку за одиницю відбору для навчання читання майбутніх учителів англійською мовою як ІМ2 ми виокремлюємо такий навчальний текст, який, по-перше, є автентичним, по-друге, відповідає певним характеристикам, що забезпечують досягнення навчальних цілей, а саме формування вмінь переглядового, ознайомлювального та вивчаючого читання.

Під час відбору будь-якого навчального матеріалу слід визначити його основні характеристики, а також принципи та критерії, згідно з якими відбувається сам процес відбору.

Критерії відбору текстів для читання розглядалися багатьма науковцями: Т. Л. Беленькою, О. Ю. Бочкарьовою, Н. І. Гез, Н. В. Єлухіною, М. В. Ляховицьким та іншими. Проте аналіз праць вищезгаданих авторів потребує уточнення щодо критеріїв відбору текстів для читання ІМ2.

На нашу думку, під час відбору матеріалів необхідно керуватись такими принципами: 1) необхідності і достатності; 2) вживаності і поширеності; 3) посильності і доступності; 4) відповідності комунікативним потребам тих, хто навчається, їх інтелектуальному рівню та інтересам.

Принцип необхідності і достатності передбачає чітке визначення меж відбору навчального матеріалу, який має забезпечити досягнення цілей навчання, тобто тексти для читання мають бути представлені у такій кількості і жанровій розмаїтості та містити таку інформацію, що забезпечує оволодіння вміннями англомовного читання на рівні В2, передбаченими Робочою програмою.

Принцип вживаності і поширеності визначається за допомогою показників частотності, у нашому випадку – проблеми, ситуації та типу тексту в межах відповідної теми. Цей принцип безпосередньо пов'язаний із принципом функціональної обумовленості та тематичної цілісності, що передбачає відбір матеріалів у межах певних тем і ситуацій спілкування, які мають бути представлені під час самої процедури відбору.

Принцип посильності і доступності пов'язаний, насамперед, із лексикою та змістом тексту. Граматичний аспект тексту на початковому ступені навчання ІМ2 визначається переважно основними граматичними структурами, якими студенти вже оволоділи в процесі вивчення попередніх тем. Лексичний же матеріал може складати певні труднощі за рахунок невідомих лексичних одиниць, що передбачається видом читання. Так, переглядове та ознайомлювальне читання не вимагають повного розуміння тексту, тому допускається певна кількість незнайомих лексичних одиниць. Принцип посильності і доступності зумовлює також врахування наявності або відсутності фонових знань студентів щодо тематики відібраного тексту.

На використанні автентичних текстів із перших кроків навчання ІМ 2 наголошує І. Л. Бім, адже ці тексти забезпечують залучення до культури іншомовного суспільства [2, с. 18]. Принцип використання автентичних навчальних матеріалів реалізується відповідно у критерії «автентичність», під якою ми розуміємо оригінальність текстів, написаних носіями мови. При цьому ми дотримуємося точки зору, за якою будь-який текст, написаний носіями мови для самих носіїв мови в цілях реальної комунікації, може розглядатися також як «навчальний», якщо він відповідає навчальним цілям та іншим критеріям відбору. Критерій автентичності залежить безпосередньо від джерел інформації, звідки здійснюється відбір навчальних матеріалів. Керуючись вимогою автентичності, полем для відбору навчальних текстів ми визначили художню літературу, переважно адаптовану прозу, матеріали навчальних курсів британського видавництва Oxford, Cambridge, Heinemann, Longman, Express Publishing та матеріали веб-сайтів мережі Інтернет.

На основі принципів надалі відбір текстів має проходити за його якісними та кількісними характеристиками:

1. відповідності програмним вимогам;
2. посильності та доступності;
3. функціональної та стилістичної диференціації;
4. нормативності та еталонності тексту;

5. відповідності віковим інтересам і потребам студентів.

Кожен із видів читання передбачає швидкість читання та рівні розуміння прочитаного тексту: фрагментарний, глобальний, детальний і критичний. Вибір виду читання та рівня його розуміння продиктовано кількісними та якісними характеристиками тексту, а також метою викладача. Щодо техніки читання, то загальноприйнятим у сучасній методиці є положення, запропоновані С. К. Фоломкіною [5, с. 179]. А саме:

Вид читання	Швидкість читання слів за хвилину
Переглядове	400 – 500
Ознайомлювальне	180 – 190
Вивчаюче	50 – 60

Таким чином, ознайомлювальне читання передбачає роботу над художніми текстами досить великими за обсягом (до 10 – 15 сторінок на тиждень). На початковому ступені навчання англійської мови як ІМ2 такі тексти мають бути легкими для сприйняття та розуміння. Читання таких текстів націлене на особистісне сприйняття студентом задуму автора. Художні тексти мають беззаперечний вплив на читача, їм притаманна цілісність і смислова завершеність, що детермінується, передусім, особистістю автора, його національною приналежністю і авторським вибором мовних засобів. Тобто, допускається присутність другорядної або надлишкової інформації поряд із головною лінією вирішення автором комунікативного завдання. Для ознайомлювального читання слід добирати художні тексти, які містять до 30 % такої інформації. Керуючись принципом економії, який виступає як один із провідних в методиці навчання ІМ2, художні тексти опрацьовуються студентами в позааудиторний час, а на аудиторному занятті перевіряється ступінь та рівень їх розуміння.

Переглядове читання передбачає пошук студентами необхідної інформації в процесі роботи над текстом або низкою текстів. Для такого читання підбираються матеріали з автентичних газет, журналів, довідників, які пов'язані тематично або висвітлюють конкретну проблему. Мета роботи на таких текстах – не стільки особистісне сприйняття, скільки пошук і вилучення пізнавальної змістової, смислової, естетичної та емоційно суттєвої для студента інформації. Тобто, під час цього виду читання студент має навчитись швидко переглядати запропоновані викладачем тексти для того, щоб знайти конкретну необхідну інформацію, сконцентрувати на ній свою увагу. Опрацювання таких текстів передбачає підготовку студентом доповіді, монологу, повідомлення, розповіді, переказу, а також написання есе чи коротких повідомлень за змістом, основними фактами прочитаного.

Найскладнішим завданням, яке постає перед викладачем, є визначити, який текст придатний для вивчаючого читання. Це зумовлено тим, що цей вид читання передбачає повне і детальне розуміння презентованої інформації, а також її критичного аналізу. Однією із цілей навчання такого читання другою іноземною мовою є формування у студентів умінь самостійно долати мовні та смислові труднощі. Читання цього виду передбачає не заучування мовного матеріалу, а, передусім, опанування інформації, поданої в тексті. Джерелом відбору текстів для вивчаючого читання виступають пізнавальні тексти різних жанрів, що містять смислові труднощі, а також прагматичні тексти (інструкції, меню, схеми, оголошення тощо). Зміст таких текстів має містити фактичну інформацію, яка є важливою для вирішення певної комунікативної задачі. Звичайно, що підбираючи тексти для вивчаючого читання, викладач має спиратись на активний лексичний мінімум з вивчених тем, а також враховувати рівень сформованості рецептивної граматики компетенції у читанні.

Тобто, відібрані тексти для вивчаючого читання англійською як ІМ2 за змістом і тематикою мають відповідати не тільки програмним вимогам, а й задовольняти комунікативно-пізнавальні потреби студентів і відповідати їх інтересам. На нашу думку, на початковому ступені навчання майбутніх учителів вивчаюче читання доцільно організувати на базі автентичних, неускладнених синтаксично і лексично, або адаптованих текстів науково-популярного, публіцистичного чи художнього жанрів. Мовний матеріал та інформація, отримана в результаті вивчаючого читання таких текстів, є базою для написання студентами власних текстів. Складання студентами діалогів і монологів може бути результатом вивчаючого читання прагматичних текстів. Наприклад, розповідь про визначні місця Лондона за наданою викладачем серією фотокарток, на яких коротко викладена основна інформація про музеї, пам'ятки архітектури.

Отже, формування англомовної компетенції в читанні на початковому ступені навчання майбутніх учителів другої іноземної мови передбачає врахування таких факторів, як мультилінгвізм, обмеженість навчального часу, які, в свою чергу, диктують вимоги, принципи та критерії відбору предметного змісту навчання, а також вимагають чіткої організації його опанування. Навчання читання передбачає розвиток умінь переглядового, ознайомлювального та вивчаючого читання на рівні В2 володіння англійською мовою. Кожен вид читання має відбуватися із урахуванням притаманної йому швидкості читання, функціональної диференціації тексту, його обсягу та лінгвістичних особливостей. Перспективу подальших розвідок ми вбачаємо у розробці підсистеми вправ для читання на початковому ступені навчання англійської як ІМ2, а також розробці моделі навчання для майбутніх учителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барышников Н. В. Методика обучения второму иностранному языку в школе / Н. В. Барышников. – М. : Просвещение, 2003. – 183 с.

2. Бим И. Л. Концепция обучения второму иностранному языку (немецкому на базе английского): [учебное пособие] / И. Л. Бим. – Обнинск : Титул, 2001. – 48 с.
3. Лapidус Б. А. Обучение второму иностранному языку как специальности / Б. А. Лapidус. – М. : Высшая школа, 1980. – 173 с.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник]. [Вид. 2-е, випр. і перероб.] / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
5. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці) : Навчальний посібник / Софія Юрійвна Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2008. – 285 с.
6. Робоча програма з англійської мови як другої іноземної (спеціальність “Мова і література”) / доц. Шевченко Т. Є., ст. викл. Гуціна І. Є., викл. Шuльгач Н. В. – К. : КНЛУ, 2003. – 49 с.
7. Тихонова А. Л. Обучение чтению на французском языке как втором иностранном с использованием компенсаторных умений учащихся и компенсаторных возможностей текста в средней школе (начальный этап, первый иностранный язык – английский): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Анастасия Леонидовна Тихонова. – М., 2000. – 120 с.
8. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge University Press, 2001. – 260 p.
9. Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes (draft 2). – Kyiv The British Council, 2001. – 245 p.

УДК 37. 013. 74

Гупал М. О.
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

КОМУНІКАТИВНІ БАР’ЄРИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Стаття присвячена актуальним питанням викладання іноземної мови професійного спілкування щодо підготовки студентів немовних спеціальностей до ефективної комунікації в їхньому професійному середовищі.

Ключові слова: професійне спілкування, середовище, комунікативні бар’єри, мотивація, інішомовне мовлення, аудіювання, комунікативна компетенція, адаптація.

Гупал М. А. Коммуникативные барьеры на начальном этапе изучения иностранного языка студентами неязыковых специальностей и пути их преодоления. Статья посвящена актуальным вопросам преподавания иностранного языка профессионального общения для подготовки студентов неязыковых специальностей к эффективной коммуникации в их профессиональной среде.

Ключевые слова: профессиональное общение, среда, коммуникативные барьеры, мотивация, иноязычная речь, аудирование, коммуникативная компетенция, адаптация.

Gupal M. Communication barriers at the initial stage of foreign language studying of non-linguistic students and the ways to overcome them. The article is devoted to topical issues of teaching foreign language of professional communication as a training of students of non-linguistic specialities to effective communication in their professional environment.

Key words: professional communication, environment, communication barriers, motivation, foreign language speaking, listening, readiness, communicative competence, adaptation.

Забезпечення гарантії вищої освіти та досконале володіння іноземною мовою випускниками ВНЗ є тими вимогами Болонської Конвенції, що зумовлюють удосконалення процесу викладання іноземної мови професійного спілкування. В комплексі гуманітарної підготовки у сучасному ВНЗ мовна підготовка – одне з основних завдань, бо саме вона відкриває студентам більш широкі перспективи культурного розвитку і допомагає стати більш конкурентоспроможними фахівцями, здатними без посередників вирішувати свої професійні проблеми на міжнародному рівні. Саме тому загальноосвітня дисципліна «Іноземна мова» відіграє особливу роль, якщо не основну, в досягненні таких сучасних цілей вищої освіти, як гуманізація та гуманітаризація. Оволодіння іноземною мовою як засобом професійної комунікації визначає актуальність нашого дослідження.

У педагогічній науці активно досліджують стан освіти та способи удосконалення навчального процесу у вищій школі. Аналіз літературних джерел засвідчує актуальність та вагомості напрацювання з цієї проблематики.

У різні часи лексичною компетенцією займалися вітчизняні та зарубіжні дослідники (О. С. Большакова, Л. О. Смельянова, А. Л. Мірзоян, С. І. Титов, Р. Бенсон). Проблемам навчання іноземній мові за професійним спрямуванням у 70-90-ті роки минулого століття були присвячені наукові дослідження таких вчених-педагогів і методистів: І. М. Берман, Т. С. Серова, Т. І. Труханова, D. M. Brinton, M. B. Wesche, M. Canale and M. Swan, B. Corpey, E. Tarone, G. Jule.

Дослідження в контексті нового століття знайшли відображення в роботах Л. І. Морської, О. Б. Тарнопольського, В. М. Топалової, О. В. Шмирової, L. Bredella, N. Brieger and J. Comfort, V. Hollet, T. Hutchinson and A. Waters та ін.